

بازنگری نوشته ما را کامل می کند

سیدحسین حسینی نژاد

مدیر مسئول ماهنامه انشا و نویسندگی

نویسنده تصمیم می گیرد «چه چیز» را با «کدام هدف» و برای «چه کسی» بنویسد. این سه مورد بسیار اهمیت دارد و قبل از کار باید برای نویسنده روشن باشد. البته اینکه چه چیزی از کار در می آید به دانش و مهارت نویسنده در موضوع مورد نظر بستگی دارد. همچنین به نحوه استفاده از ظرفیت‌های زبانی وابسته است. وقتی این نکات برای فرد روشن شد شروع می کند به تهیه پیش نویس. به این نکته هم توجه دارد که نام این بخش پیش نویس است یعنی بعداً فرصت هر نوع تغییر و دگرگونی در متن را دارد. می تواند آن‌ها را کم و زیاد و حتی حذف کند. لذا موقع نوشتن هیچ‌گاه به درستی یا نادرستی نوشته‌اش نمی اندیشد. قبلاً اطلاعات لازم را گردآورده اکنون آن‌ها را در یک مسیری به نمایش می گذارد. نه به دنبال یافتن غلط املائی است، نه اشکال و ایرایشی و حتی اصلاح آماری مطالبی که می نویسد. صرفاً براساس تصمیم و آگاهی قبلی خود می نویسد تا به یک متن نسبتاً قابل قبول دست یابد. می توانیم بگوییم با انجام این بخش یک چهارم کار نویسنده تمام شده است و اصل کار باقی است که در بخش بازنگری و ویرایش کامل می شود.

دور کردن متن از خود

پس از آنکه پیش نویس تهیه شد، در روزهای اول وابستگی ما به متن خیلی زیاد است. احساس می کنیم بهترین و کامل ترین متن را نوشته ایم. تصور می کنیم بهتر از این نمی شود. به تک تک کلمات و عبارات وابسته شده ایم. سخت می پذیریم که یک قسمت را حذف کنیم. یا چیزی را اضافه نماییم. برای همین می گویند نوشته را دور از دسترس خود قرار دهید تا میزان وابستگی تان به آن کم شود، بتوانید بازخوانی کنید و نقایصش را دریابید. به هر میزان که به متن اول وابسته باشید انجام مرحله نهایی یعنی بازنگری برایتان سخت تر می شود.

غیر از خودمان در بازنگری از چه کسانی کمک بگیریم؟

بعد از آنکه متن را چند روزی از خودمان دور کردیم تا وابستگی به آن را از دست دادیم، نوبت به تمرکز روی نوشته می رسد که در ادامه به جزئیات آن اشاره می کنیم. اما دوستان به خصوص دوستانی که نگاه متفاوت تری دارند بهترین مشاوران شما هستند. فقط این نکته را فراموش نکنید که لازم نیست همه پیشنهادها را اصلاحی را اعمال کنید. چون ممکن است آنچه شما می خواستید بگویید تحت الشعاع این کار قرار گیرد و اصلاً در میان پیشنهادها اصلاحی گم شود. به آن دسته از نکته‌ها توجه کنید که بن‌مایه نوشته ما را دگرگون نکنند و در واقع موجب پنهان شدن ایده اصلی نشوند. فراموش نکنیم کسانی که ما را خیلی دوست دارند شاید مشاوران خوبی در این زمینه نباشند مگر آنکه از نظر حرفه‌ای صلاحیت لازم را داشته باشند.

نوشتن اثرگذار و هدفمند پنج مرحله دارد: پیش از نوشتن، تهیه پیش نویس، بازنگری، ویرایش، انتشار. پیش از نوشتن نقطه شروع و تمرکز نویسنده است. او در این مرحله همه مطالبی را که می خواهد در نوشته‌اش بیاورد تنظیم می کند. این مرحله شبیه به کار آشپزی است که برای پخت غذا همه وسایل و مواد لازم را گرد می آورد. او می داند نبود یک وسیله یا یکی از مواد اولیه غذا کارش را با مشکل مواجه می کند و حتی موجب هدر رفتن زحماتش می شود. این را می توان به کار کوهنوردی نیز که برای صعود برنامه‌ریزی کرده است تشبیه کرد.

نوشتن هدفمند به قصدی نوشته می شود که خواننده را تحت تأثیر قرار دهد، او را به کاری تشویق کند یا از کاری باز دارد، اطلاعات او را افزایش دهد و یا لذتی در وی ایجاد کند. در نتیجه نیاز به مواد و مصالحی دارد که گاه نویسنده باید ساعت‌ها جست‌وجو کند تا آن‌ها را فراهم کند. برخلاف آشپز یا کوهنورد یا ... نویسنده این امکان را دارد تا کارش را شروع کند و در مرحله بعدی (بازنگری) به رفع کمبودهای نوشته‌اش بپردازد. بدون انجام این مرحله نوشته کامل نیست.

پیش از نوشتن

در این بخش نویسنده روی موضوع تمرکز می کند. چارچوبی برای ورود به موضوع آماده می کند. موضوع را از زاویه طرح سؤال یا فهرست مطالب و یا بارش ذهنی برای خود محدودتر می کند. هر کدام از این سه روش نویسنده را برای تهیه پیش نویس آماده می کند. فرض کنیم موضوع نوشته ما یک خاطره است یا نوشتن درباره مشکلات تدریس در کلاس، یا فرصت‌ها و تهدیدهای فضای مجازی، یا مقاله‌های درباره امید آفرینی، یا راه‌های افزایش دقت در موقع خواندن یا حتی موضوع‌هایی مثل بهار، پاییز، کمبود آب و ... هر چه باشد فرقی ندارد. به یکی از روش‌های فوق ابتدا آن را تجزیه و به اجزایی تقسیم می کنیم. بعد تصمیم می گیریم درباره کدام قسمتش بنویسیم. به این نکته توجه داریم که قصدمان دوباره نویسی مطالبی که قبلاً درباره موضوع نوشته‌اند نیست. چرا که این کار کمترین اثری را در خودمان و خواننده ندارد. قرار است از زاویه دید جدیدی به موضوع نگاه کنیم. حرف جدیدی بزنیم که قبل از ما گفته نشده یا ناقص گفته شده است.

در این مرحله نیاز به گردآوری مطلب داریم؛ از طریق خواندن کتاب، مقاله، جست‌وجو در سایت و ... پس از جمع‌آوری اطلاعات است که کار تهیه پیش نویس آغاز می شود.

توجه به پیش نویس

اکنون نوبت تهیه پیش نویس اولیه است. در این مرحله